

Avizul Comitetului Economic și Social European pe tema „Situția femeilor cu handicap”*[aviz exploratoriu la solicitarea Parlamentului European]*

(2018/C 367/04)

Raportor: **doamna Gunta ANÇA**

Sesizare	Parlamentul European, 3.4.2018
Temei juridic	Articolul 29 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene
Decizia Adunării Plenare	13.3.2018
Secțiunea competentă	Secțiunea pentru ocuparea forței de muncă, afaceri sociale și cetățenie
Data adoptării în secțiune	6.6.2018
Data adoptării în sesiunea plenară	11.7.2018
Sesiunea plenară nr.	536
Rezultatul votului	187/2/0
(voturi pentru/voturi împotriva/abțineri)	

1. Concluzii și recomandări

1.1. Femeile și fetele cu handicap se confruntă în continuare cu o discriminare multiplă și intersecțională, bazată atât pe gen, cât și pe handicapul lor. Femeile cu handicap nu au șanse egale de a participa în condiții de egalitate alături de ceilalți cetățeni la toate aspectele societății. Ele sunt private mult prea adesea, printre altele, de educație și formare incluzive, de ocuparea unui loc de muncă, de accesul la programele de reducere a sărăciei, de locuințe adecvate și de participarea la viața politică și publică, în timp ce o serie de acte legislative le împiedică să ia decizii privind propriile vieți, inclusiv drepturile lor sexuale și reproductive. Femeile cu handicap întâmpină obstacole în calea exercitării drepturilor lor în calitate de cetățeni ai UE ⁽¹⁾.

1.2. Prezentul aviz solicită UE și statelor sale membre să pună în aplicare Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap (UNCRPD) ⁽²⁾, recomandările pe care UE le-a primit în 2015 din partea Comitetului UNCRPD cu privire la femeile și fetele cu handicap și Comentariul General nr. 3 al Comitetului ONU cu privire la articolul 6 din Convenția privind drepturile persoanelor cu handicap.

1.3. Solicităm UE și statelor sale membre să includă o perspectivă referitoare la chestiunile legate de handicap în strategia, politicile și programele sale viitoare privind egalitatea de gen și o perspectivă de gen în strategiile sale privind handicapul, inclusiv în viitoarea sa Strategie europeană 2020-2030 pentru persoanele cu handicap și în Pilonul european al drepturilor sociale ⁽³⁾. Succesarea Strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii ar trebui să includă, de asemenea, perspectiva femeilor cu handicap, întrucât participarea economică și socială a acestora este esențială pentru succesul strategiei economice și sociale europene în ansamblu ⁽⁴⁾.

1.4. Atât la nivelul UE, cât și la nivel național, ar trebui luate măsurile necesare pentru stabilirea unui dialog structurat cu o linie bugetară independentă, suficientă pentru a garanta o consultare efectivă cu persoanele cu handicap, inclusiv femei, fete și băieți cu handicap, precum și participarea acestora, prin intermediul organizațiilor lor reprezentative, la implementarea și monitorizarea CRPD ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ UNCRPD, Comentariul General nr. 3 (CRPD/C/GC/3), p. 1; FEPH Raport alternativ către UNCRPD, p. 57.

⁽²⁾ Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap.

⁽³⁾ UNCRPD, Observații finale cu privire la raportul inițial al UE, Organizația Națiunilor Unite (articolul 6 CRPD/C/EU/CO/1).

⁽⁴⁾ Raport referitor la femeile cu dizabilități, Parlamentul European, 14.10.2013, p. 6.

⁽⁵⁾ Cf. nota de subsol 3, articolul 4 alineatul (3); cf. nota de subsol 1, p. 17.

1.5. Instrumentele de finanțare ale UE actuale și viitoare, în special fondurile structurale și Fondul social european, ar trebui utilizate ca instrumente esențiale de sprijinire a statelor membre în promovarea accesibilității și a nediscriminării în legătură cu femeile și fetele cu handicap ⁽⁶⁾.

1.6. UE și statele sale membre ar trebui să adere rapid la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul), ca un pas în direcția combaterii violenței împotriva femeilor și a fetelor cu handicap ⁽⁷⁾. Aceste măsuri ar trebui să includă incriminarea violenței sexuale și a altor tipuri de violență împotriva femeilor și fetelor cu handicap, inclusiv încetarea sterilizării forțate ⁽⁸⁾.

1.7. UE și statele membre ar trebui să ia toate măsurile pentru a se asigura că femeile și fetele cu handicap au acces în condiții de egalitate la servicii medicale specifice pentru persoane cu handicap și la servicii de bază accesibile. Toate femeile și fetele cu handicap trebuie să aibă posibilitatea de a-și exercita capacitatea juridică prin luarea propriilor decizii, beneficiind de sprijin atunci când doresc, în ceea ce privește tratamentul medical și/sau terapeutic, inclusiv cu privire la păstrarea fertilității și a autonomiei reproductive ⁽⁹⁾.

2. Introducere

2.1. Femeile cu handicap se află în continuare la marginea societății. Situația femeilor cu handicap nu este doar mai dificilă decât cea a femeilor fără handicap, ci chiar și mai complicată decât cea a bărbaților cu handicap ⁽¹⁰⁾.

2.2. Femeile cu handicap reprezintă 16 % din totalul populației feminine din Europa. Această cifră se bazează pe populația feminină actuală, de aproape 250 de milioane de persoane; prin urmare, în Uniunea Europeană (UE) există aproximativ 40 de milioane de femei și fete cu handicap ⁽¹¹⁾.

2.3. Numărul persoanelor în vârstă este în creștere în Europa și în lume, ceea ce înseamnă că numărul persoanelor cu handicap va crește la rândul său. Numărul femeilor cu handicap va crește în mod disproporționat ca urmare a speranței de viață mai ridicate a femeilor ⁽¹²⁾.

2.4. Prezentul aviz solicită UE și statelor sale membre să pună în aplicare Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap (UNCRPD) ⁽¹³⁾, recomandările pe care UE le-a primit în 2015 din partea UNCRPD cu privire la femeile și fetele cu handicap și Comentariul General nr. 3 al Comitetului ONU cu privire la articolul 6 din Convenția privind drepturile persoanelor cu handicap. Ar trebui instituite fără întârziere de către UE și statele sale membre un plan de acțiune, un calendar și resurse pentru punerea în aplicare a CRPD.

3. Observații generale

Cadrul juridic internațional și european

3.1. UE este stat parte la UNCRPD, alături de cele 28 de state membre ale sale. Ele trebuie să respecte în prezent Convenția privind drepturile persoanelor cu handicap (CRPD), în virtutea dreptului internațional, ceea ce înseamnă că s-au angajat să promoveze, să protejeze și să asigure în comun drepturile persoanelor cu handicap, astfel cum sunt consacrate în CRPD, inclusiv pe cele ale femeilor și fetelor cu handicap. UE și statele sale membre ar trebui să constituie un exemplu, întrucât reprezintă singura organizație de integrare regională din lume care este stat parte la CRPD și se află într-o poziție unică în ceea ce privește asigurarea unei protecții armonizate și egale a femeilor și fetelor cu handicap în întreaga Europă.

3.2. CRPD recunoaște la articolul 6 că „femeile și fetele cu handicap se confruntă cu forme multiple de discriminare; în acest sens, adoptă măsuri pentru a garanta accesul lor deplin și în condiții de egalitate la drepturile omului și la libertățile fundamentale. Statele părți vor lua măsuri adecvate pentru a garanta dezvoltarea, progresul și emanciparea femeilor, pentru a garanta că ele exercită și beneficiază de drepturile omului și de libertățile fundamentale stabilite prin prezenta convenție”.

⁽⁶⁾ Cf. nota de subsol 4, p. 9.

⁽⁷⁾ Cf. nota de subsol 3, articolul 16.

⁽⁸⁾ *Report on ending forced sterilisation against women and girls with disabilities* [Raport privind încetarea sterilizării forțate îndreptate împotriva femeilor și fetelor cu handicap], Forumul european al persoanelor cu handicap, 2018, p. 49.

⁽⁹⁾ 2nd Manifesto on the Rights of Women and Girls with Disabilities in the EU [Al doilea manifest privind drepturile femeilor și fetelor cu handicap din UE, Forumul european al persoanelor cu handicap], 2011, p. 18 și 34.

⁽¹⁰⁾ Cf. nota de subsol 9, p. 4.

⁽¹¹⁾ Modulul *ad hoc* al Anchetei UE asupra forței de muncă (LFS) privind persoanele cu handicap și probleme de sănătate pe termen lung, 2002.

⁽¹²⁾ Cf. nota de subsol 4, p. 24.

⁽¹³⁾ Convenția Națiunilor Unite privind drepturile persoanelor cu handicap.

3.3. În anul 2015, UE a primit recomandări importante din partea Comitetului pentru drepturile persoanelor cu handicap al ONU referitoare la modalitățile de îmbunătățire a situației persoanelor cu handicap, inclusiv a femeilor și a fetelor cu handicap, din Uniunea Europeană.

3.4. În anul 2016, Comitetul pentru drepturile persoanelor cu handicap al ONU a adoptat Observația generală nr. 3 referitoare la articolul 6 din CRPD, care subliniază că statele parte la CRPD, inclusiv UE, ar trebui să ia măsurile menționate mai sus pentru a promova drepturile femeilor și fetelor cu handicap.

3.5. Toate statele membre ale UE sunt, de asemenea, state părți la Convenția ONU privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei (CEDAW), cel mai cuprinzător instrument juridic internațional prin care se asigură recunoașterea și exercitarea, în condiții de egalitate, a tuturor drepturilor omului în cazul femeilor, în domeniile politic, economic, social, cultural, civil și familial. Femeile și fetele cu handicap ar trebui, de asemenea, să se bucure pe deplin de demersurile naționale privind punerea în aplicare a CEDAW și să fie incluse în acestea.

3.6. Articolele 10 și 19 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) impun UE să combată orice discriminare pe motive de sex, rasă sau origine etnică, religie sau convingeri, handicap, vârstă sau orientare sexuală, atunci când definește și pune în aplicare politicile și acțiunile sale, precum și prin adoptarea măsurilor adecvate. Articolul 8 din TFUE prevede că: „În toate acțiunile sale, Uniunea urmărește să elimine inegalitățile și să promoveze egalitatea între bărbați și femei”.

3.7. Articolele 20 și 26 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene interzic discriminarea bazată pe motive de handicap și recunosc dreptul persoanelor cu handicap de a beneficia de măsuri care să le asigure autonomia, integrarea socială și profesională și participarea la viața comunității. De asemenea, Carta face referire la egalitatea între bărbați și femei și la nediscriminare în raport cu o serie de motive, inclusiv sexul.

4. Recomandări generale

4.1. Contrar referințelor din CRPD, CEDAW, TFUE și Cartă, Uniunea Europeană nu a integrat perspectiva handicapului în toate politicile, programele și strategiile sale de gen și nici nu a adoptat o perspectivă de gen în strategiile sale referitoare la handicap. UE și statele sale membre nu dispun, în prezent, de un cadru juridic solid care să protejeze, să promoveze și să asigure exercitarea tuturor drepturilor omului în cazul tuturor femeilor și fetelor cu handicap. Solicităm UE și statelor sale membre să includă o perspectivă referitoare la chestiunile legate de handicap în strategia, politicile și programele sale viitoare privind egalitatea de gen și o perspectivă de gen în strategiile sale privind handicapul, inclusiv în viitoarea sa Strategie europeană 2020-2030 pentru persoanele cu handicap și în Pilonul european al drepturilor sociale. Succesarea Strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii ar trebui să includă, de asemenea, perspectiva femeilor cu handicap, întrucât participarea economică și socială a acestora este esențială pentru succesul strategiei economice și sociale europene în ansamblu ⁽¹⁴⁾.

4.2. UE și statele sale membre nu consultă și nu finanțează suficient organizațiile reprezentative ale femeilor și fetelor cu handicap. Atât la nivelul UE, cât și la nivel național, ar trebui luate măsurile necesare pentru stabilirea unui dialog structurat cu o linie bugetară independentă suficientă pentru a garanta o consultare efectivă cu persoanele cu handicap, inclusiv femei, fete și băieți cu handicap, precum și participarea acestora, prin intermediul organizațiilor lor reprezentative, la implementarea și monitorizarea CRPD ⁽¹⁵⁾.

4.3. Problematika femeilor și fetelor cu handicap încă nu este abordată decât marginal în organizațiile pentru apărarea drepturilor omului. Rapoartele periodice elaborate de organismele relevante din Uniunea Europeană și statele membre, însărcinate cu apărarea drepturilor omului și instituite în temeiul tratatelor trebuie să includă în mod automat informații privind femeile cu handicap. Această practică ar trebui extinsă la toate instituțiile implicate în susținerea drepturilor omului atât la nivel european, cât și la nivel național, inclusiv la organizațiile reprezentative ale persoanelor cu handicap și ale familiilor lor, ale femeilor în general și ale femeilor cu handicap ⁽¹⁶⁾.

⁽¹⁴⁾ Cf. nota de subsol 3, articolul 6; cf. nota de subsol 4, p. 6.

⁽¹⁵⁾ Cf. nota de subsol 3, articolul 4 alineatul (3); cf. nota de subsol 1, p. 17.

⁽¹⁶⁾ Cf. nota de subsol 9, p. 47.

4.4. UE și statele sale membre nu dispun de date coerente și comparabile și de indicatori privind drepturile omului în legătură cu femeile și fetele cu handicap și nici de cercetări referitoare la situația femeilor și a fetelor cu handicap în UE⁽¹⁷⁾. CESE recomandă ca agențiile europene, în special Eurofound, Cedefop, FRA și EIGE, să adopte o abordare mai sistematică în activitatea lor privind persoanele cu handicap și situația acestora pe piața muncii și în societate, în special ținând seama de situația femeilor și de faptul că intersecționalitatea poate duce la forme multiple de discriminare. De asemenea, CESE recomandă ca această chestiune să fie inclusă într-o manieră clară în programele de lucru ale acestor agenții. Atât la nivelul UE, cât și la nivel național, aspectele legate de femeile și fetele cu handicap ar trebui încorporate în colectarea de date și statistici referitoare la gen și la vârstă, precum și în seriile statistice și sondajele existente, în conformitate cu principiile UNCRPD. Ar trebui instituit un mecanism care să monitorizeze progresele și să finanțeze colectarea de date, studiile și cercetările privind femeile și fetele cu handicap și discriminarea intersecțională cu care se confruntă, inclusiv din partea celor mai marginalizate grupuri ale societății, cum ar fi minoritățile etnice și religioase, în scopul orientării planificării politicii. Toate cercetările privind drepturile persoanelor cu handicap ar trebui să țină seama de perspectiva de gen, iar cercetările referitoare la femei și fete ar trebui să ia în considerare perspectiva handicapului.

4.5. Instrumentele de finanțare ale UE actuale și viitoare, în special fondurile structurale și Fondul social european, ar trebui utilizate ca instrumente esențiale de sprijinire a statelor membre în promovarea accesibilității și a nediscriminării în legătură cu femeile și fetele cu handicap⁽¹⁸⁾ și de creștere a gradului de sensibilizare și sporire a vizibilității oportunităților de finanțare a unor măsuri de acest tip în programele post-2020. Organizațiile persoanelor cu handicap ar trebui să primească informații accesibile și asistență în ceea ce privește accesul la oportunitățile de finanțare.

4.6. Femeile și fetele cu handicap se confruntă cu un risc sporit de discriminare multiplă și intersecțională în Europa. Combinațiile dintre rasă, origine etnică, clasă socială, vârstă, orientare sexuală, naționalitate, religie, sex, handicap, statutul de refugiat sau migrant etc. au un efect multiplicator care agravează discriminarea resimțită de femeile și fetele cu handicap⁽¹⁹⁾. Această discriminare decurge din modul în care oamenii își construiesc identitățile, nerecunoscând diversitatea care există în rândul femeilor cu handicap și tinzând către omogenizarea femeilor cu handicap în toate spațiile sociale și către formularea unei perspective exclusive asupra realității lor⁽²⁰⁾. UE și statele sale membre ar trebui să abroge toate actele legislative, politicile și practicile discriminatorii și să scoată în afara legii discriminarea bazată pe gen și handicap și formele intersecționale ale acesteia, inclusiv prin adoptarea unei legislații solide și extinse a UE care să protejeze femeile cu handicap împotriva discriminării intersecționale în toate domeniile vieții⁽²¹⁾.

4.7. Istoria, atitudinile și prejudecățile din comunitate, inclusiv din cercul familial, au creat un stereotip negativ în privința femeilor și a fetelor cu handicap, contribuind astfel la izolarea și excluziunea lor socială. Acestea sunt aproape complet ignorate de mass-media și, atunci când apar, abordarea vizează femeile cu handicap dintr-o perspectivă medicală asexuală și ignoră capacitățile acestora și contribuția lor la mediul înconjurător⁽²²⁾. Femeile și fetele cu handicap nu își cunosc suficient drepturile, în temeiul CRPD, CEDAW și al dreptului Uniunii. UE și statele sale membre ar trebui să creeze o campanie cuprinzătoare de sensibilizare a cu privire la CRPD și CEDAW, de îmbunătățire a vizibilității situației femeilor cu handicap și de combatere a prejudecăților împotriva femeilor și fetelor cu handicap⁽²³⁾. Mass-media ar trebui să fie încurajată să consulte și să implice femeile cu handicap, de preferat pe cele desemnate de organizațiile lor, care să participe, de asemenea, la prezentări și să monitorizeze programele. Organizațiile persoanelor cu handicap ar trebui să beneficieze de finanțarea necesară, pentru a informa și instrui femeile și fetele cu handicap și familiile acestora în ceea ce privește drepturile lor în temeiul CRPD.

4.8. În calitate de administrație publică, UE are datoria de a pune în aplicare CRPD pe plan intern în cadrul instituțiilor sale. UE ar trebui să se asigure că problemele femeilor și fetelor cu handicap sunt incluse și respectate integral în manifestările și reuniunile sale, în eforturile sale de comunicare, informare și consultare și în politicile de securitate socială și ocupare a forței de muncă și ar trebui, de asemenea, să depună eforturi pentru a se asigura că aspectele de gen sunt integrate în bugetele sale. Ar trebui întreprinse acțiuni pozitive pentru a garanta că femeile cu handicap pot participa pe picior de egalitate cu ceilalți cetățeni la activitatea și funcționarea instituțiilor UE.

⁽¹⁷⁾ Cf. nota de subsol 4, p. 16.

⁽¹⁸⁾ Cf. nota de subsol 4, p. 9.

⁽¹⁹⁾ Cf. nota de subsol 1, p. 2.

⁽²⁰⁾ Cf. nota de subsol 9, p. 52.

⁽²¹⁾ Cf. nota de subsol 1, p. 15.

⁽²²⁾ Cf. nota de subsol 9, p. 11.

⁽²³⁾ Cf. nota de subsol 3, articolul 8.

5. Observații specifice

5.1. Violența

5.1.1. Femeile cu handicap prezintă un risc ridicat de a fi supuse violenței, exploatării și abuzului, comparativ cu alte femei. Violența poate fi interpersonală, instituțională și/sau structurală. Violența instituțională și/sau structurală este reprezentată de orice formă de inegalitate structurală sau discriminare instituțională care menține o femeie într-o poziție subordonată, fie din punct de vedere fizic, fie ideologic, comparativ cu alte persoane din familia, gospodăria sau comunitatea acesteia⁽²⁴⁾. Un studiu din 2014 realizat de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene a estimat că femeile și fetele cu handicap sunt de trei până la cinci ori mai susceptibile să devină victime ale violenței, îndeosebi ale violenței domestice⁽²⁵⁾.

5.1.2. Adesea, legislația UE și cea națională privind prevenirea exploatării, a violenței și a abuzului nu vizează și femeile și fetele cu handicap. UE ar trebui să ia măsurile necesare pentru a integra handicapul în toate actele legislative, politicile și strategiile de combatere a violenței, abuzului și exploatării⁽²⁶⁾. Violența împotriva femeilor ar trebui incriminată. UE ar trebui să ia toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative adecvate pentru a proteja femeile și fetele cu handicap atât acasă, cât și în exterior, împotriva tuturor formelor de exploatare, violență și abuz și pentru a facilita accesul acestora la justiție, prin acordarea de asistență adecvată și de sprijin în interiorul comunității, luând în considerare nevoile lor specifice, inclusiv dispozitivele de asistare, în vederea evitării izolării și imobilizării la domiciliu⁽²⁷⁾.

5.1.3. UE și statele sale membre ar trebui să adere rapid la Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul), ca un pas în direcția combaterii violenței împotriva femeilor și a fetelor cu handicap. Aceste măsuri ar trebui să includă incriminarea violenței sexuale și a altor tipuri de violență împotriva femeilor și fetelor cu handicap, inclusiv încetarea sterilizării forțate⁽²⁸⁾.

5.2. Sănătatea sexuală și reproductivă și drepturile aferente, inclusiv respectarea casei și a familiei

5.2.1. Stereotipurile injuste legate de handicap și gen reprezintă o formă de discriminare care are un impact deosebit de grav asupra accesului la sănătatea sexuală și reproductivă și la drepturile aferente, precum și la dreptul de a întemeia o familie. Stereotipurile dăunătoare legate de femeile cu handicap includ opinia potrivit căreia acestea sunt asexuale, incapabile, iraționale și/sau cu tulburări hipersexuale⁽²⁹⁾.

5.2.2. Opțiunile femeilor cu handicap, în special ale femeilor cu handicap psihosocial sau cu dizabilități intelectuale, sunt adesea ignorate, iar deciziile lor sunt frecvent substituite de cele ale unor părți terțe, printre care reprezentanți legali, furnizori de servicii, tatori și membri de familie, fiindu-le încălcate drepturile în temeiul articolului 12 din CRPD⁽³⁰⁾. De prea multe ori, femeile și fetele cu handicap sunt supuse unui tratament de sterilizare forțată și avort forțat sau altor forme de control al fertilității. UE și statele membre ar trebui să ia toate măsurile pentru a se asigura că toate femeile cu handicap își pot exercita capacitatea juridică prin luarea propriilor decizii, beneficiind de sprijin atunci când doresc, în ceea ce privește tratamentul medical și/sau terapeutic, inclusiv prin luarea propriilor decizii referitoare la păstrarea fertilității și a autonomiei reproductive, exercitarea dreptului de a alege numărul de copii și distanța în ani între aceștia, chestiunile legate de sexualitatea lor și exercitarea dreptului de a stabili relații. Acest lucru ar trebui să se întâmple fără constrângeri, discriminare și violență. Sterilizarea forțată și avortul forțat reprezintă o formă de violență împotriva femeilor și ar trebui să fie incriminate, conform definiției de la articolul 39 din Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice⁽³¹⁾.

⁽²⁴⁾ Cf. nota de subsol 1, p. 8.

⁽²⁵⁾ Sondaj privind violența împotriva femeilor, Agenția pentru Drepturi Fundamentale, 2014, p. 186.

⁽²⁶⁾ Cf. nota de subsol 3, articolul 16.

⁽²⁷⁾ Cf. nota de subsol 9, p. 21.

⁽²⁸⁾ Cf. nota de subsol 3, articolul 16; cf. nota de subsol 8, p. 49.

⁽²⁹⁾ Cf. nota de subsol 1, p. 10.

⁽³⁰⁾ Cf. nota de subsol 1, p. 11.

⁽³¹⁾ *Report on ending forced sterilisation against women and girls with disabilities* [Raport privind încetarea sterilizării forțate îndreptate împotriva femeilor și fetelor cu handicap], Forumul european al persoanelor cu handicap, 2018, p. 49 și 50.

5.2.3. De asemenea, este posibil ca femeilor cu handicap să le fie refuzat accesul la informații, comunicare și la educație și drepturile lor privind sănătatea sexuală și reproductivă, pe baza unor stereotipuri dăunătoare, care presupun că aceste femei sunt asexuale și, prin urmare, nu au nevoie de astfel de informații în aceleași condiții precum celelalte persoane. Este, de asemenea, posibil ca informațiile să nu fie disponibile în formate accesibile. Facilitățile și echipamentele de îngrijire, inclusiv aparatele de mamografie și paturile pentru controale ginecologice, sunt adesea inaccesibile din punct de vedere fizic pentru femeile cu handicap⁽³²⁾. UE și statele membre ar trebui să ia toate măsurile pentru a se asigura că femeile și fetele cu handicap au acces în condiții de egalitate la servicii medicale specifice pentru persoane cu handicap și la servicii de bază accesibile, cum ar fi serviciile stomatologice și oftalmologice, de sănătate sexuală și reproductivă și de prevenție, inclusiv consulturi ginecologice, controale medicale, planificare familială și sprijin adaptat pe durata sarcinii.

5.2.4. Ar trebui să se adopte măsurile necesare în ceea ce privește formarea profesioniștilor, în special a celor din domeniul sănătății și a celor activi în domeniul juridic, pentru a garanta că aceștia țin seama de poziția femeilor și fetelor cu handicap pe parcursul anchetelor și procedurilor judiciare. Aceste măsuri ar trebui luate în strânsă cooperare cu organizațiile reprezentative ale persoanelor cu handicap.

5.3. Educația și formarea profesională

5.3.1. Stereotipurile dăunătoare legate de gen și handicap se combină pentru a alimenta atitudini, politici și practici discriminatorii precum: utilizarea materialelor educative care perpetuează stereotipuri injuste privind genul și handicapul, derularea de activități de familie bazate pe gen, alocarea rolurilor de îngrijitori femeilor și fetelor și, în anumite zone, acordarea unei valori mai mari educației băieților comparativ cu cea a fetelor, încurajarea căsătoriilor timpurii în cazul fetelor cu handicap, precum și lipsa unor instalații sanitare accesibile în cadrul școlilor pentru a asigura gestionarea igienică a perioadelor menstruale. La rândul lor, acestea determină rate mai ridicate de analfabetism, eșec școlar, rate neuniforme de participare zilnică la ore, absenteism și abandon școlar complet⁽³³⁾.

5.3.2. O analiză comparativă a UE a arătat că, în anul 2011, numai 27 % dintre persoanele cu handicap cu vârsta cuprinsă între 30 și 34 de ani absolviseră studii de învățământ superior sau echivalent în UE⁽³⁴⁾. Nu există însă date specifice privind femeile și fetele cu handicap. În școlile europene și în diferite state membre ale UE, multe fete și femei cu handicap nu au acces la o educație incluzivă, de înaltă calitate, în conformitate cu CRPD. S-a demonstrat că eforturile în direcția unei educații incluzive au fost influențate negativ de criza financiară.

5.3.3. Includerea în învățământul general a educației incluzive pentru fetele și femeile cu handicap trebuie văzută prin paradigma unei educații de înaltă calitate, a egalității de șanse, a acordării de sprijin și a unor amenajări rezonabile⁽³⁵⁾ și a accesibilității universale pe durata întregului ciclu de viață, garantându-se că femeile cu handicap se bucură de acces la educație continuă ca mijloc de consolidare a independenței personale, de dezvoltare liberă a personalității și de incluziune socială, exercitându-și permanent dreptul de a decide în ceea ce le privește și de a-și alege stilul de viață. Părinții elevilor cu handicap ar trebui să primească informațiile necesare cu privire la beneficiile oferite de un învățământ general favorabil incluziunii.

5.3.4. UE și statele membre ar trebui să evalueze situația actuală și să ia măsuri pentru a facilita accesul la educația incluzivă, de înaltă calitate pentru toți elevii cu handicap, în conformitate cu CRPD, prin promovarea utilizării instrumentelor de finanțare europene și să includă indicatori specifici pentru handicap în Strategia Europa 2020 atunci când vizează obiectivul referitor la educație.

5.3.5. Reglementările UE relevante și programele de schimb de studenți (precum Erasmus+) s-au îmbunătățit în ultimii ani, prin includerea sprijinului financiar pentru mobilitatea studenților cu handicap. Totuși, în practică, studenții cu handicap se confruntă cu multe obstacole atunci când încearcă să acceseze serviciile naționale de învățământ din țara de destinație (obstacole la nivel de atitudine, de natură fizică, de comunicare și informare și lipsa flexibilității în programele școlare)⁽³⁶⁾. Programele UE privind învățământul superior, formarea profesională și învățarea pe tot parcursul vieții ar trebui să includă sprijin pentru femeile cu handicap. Programul european de schimburi pentru întreprinzători „Erasmus pentru tinerii întreprinzători” ar trebui să includă forme de sprijin financiar pentru tinerii cu handicap, deoarece un astfel de

⁽³²⁾ Cf. nota de subsol 1, p.11; cf. nota de subsol 9, p. 34.

⁽³³⁾ Cf. nota de subsol 1, p. 14.

⁽³⁴⁾ EU-SILC 2011.

⁽³⁵⁾ Cf. nota de subsol 9, p. 32.

⁽³⁶⁾ Raportul alternativ către UNCRPD, p. 43.

sprijin lipsește la ora actuală. Bunele practici și provocările la adresa programelor de schimb de studenți și de tineri antreprenori ar trebui să fie împărtășite, fiind necesare acțiuni de formare pentru specialiștii în domeniul educației, partenerii sociali și mass-media.

5.3.6. Ar trebui asigurat un acces egal al femeilor și fetelor cu handicap la diferite componente ale facilităților TIC și la societatea informațională. În cadrul conceperii de tehnologii ale informației și comunicațiilor, ar trebui să se ia în considerare factorii economici, necesitățile în materie de formare și egalitatea de șanse, indiferent de vârstă, astfel încât fetele și femeile cu handicap expuse riscului de excludere socială sau sărăcie să poată beneficia la rândul lor de accesul la aceste tehnologii.

5.4. Ocuparea forței de muncă

5.4.1. Participarea femeilor, în general, pe piața forței de muncă rămâne mult mai scăzută decât cea a bărbaților (46,6 % comparativ cu 61,9 %). Piețele forței de muncă din toate statele membre indică o segregare de gen persistentă și semnificativă. Femeile cu handicap sunt însă excluse într-o măsură mult mai mare de pe piața forței de muncă. Numai 18,8 % dintre femeile cu handicap sunt angajate în UE, conform Indicelui egalității de gen pe 2015 al Institutului European pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați. 28,1 % dintre bărbații cu handicap au un loc de muncă. Rata ridicată a șomajului în rândul femeilor cu handicap rămâne inacceptabilă și sporește probabilitatea ca acestea să trăiască în sărăcie și excluziune socială. Femeile și fetele cu handicap se confruntă cu dificultăți mai mari în ceea ce privește intrarea pe piața forței de muncă, ceea ce le împiedică să ducă o viață independentă. Femeile și fetele cu handicap sunt adesea plătite insuficient. Barierele în calea mobilității, precum și gradul mai ridicat de dependență față de membrii familiei și de îngrijitori creează obstacole în calea participării lor active la educație, pe piața forței de muncă și la viața socială și economică a comunității⁽³⁷⁾.

5.4.2. Având în vedere ratele ridicate ale șomajului și inactivității pe piața forței de muncă în rândul femeilor cu handicap, UE și statele sale membre trebuie să elaboreze atât măsuri generale, cât și acțiuni pozitive destinate femeilor cu handicap, care să promoveze formarea profesională, plasamentul, accesul la locuri de muncă, păstrarea locului de muncă, remunerație egală pentru muncă egală, posibilitățile egale în materie de carieră, adaptările la locul de muncă și echilibrul între viața profesională și cea privată. Femeile cu handicap trebuie să aibă dreptul, pe o bază egală cu ceilalți, la condiții de muncă echitabile și favorabile, inclusiv la egalitate de șanse și la egalitatea de remunerare pentru o muncă de valoare egală⁽³⁸⁾.

5.4.3. Având în vedere că instrumentul UE pentru microfinanțare și Fondul social european sunt menite să stimuleze ocuparea forței de muncă și promovarea incluziunii sociale, ar trebui încurajate oportunitățile de desfășurare a unor activități independente, antreprenoriatul în rândul femeilor cu handicap, reprezentarea pe picior de egalitate în consiliile de administrație ale întreprinderilor, dezvoltarea de cooperative sau demararea unei afaceri proprii. Femeile cu handicap ar trebui să aibă drepturi egale la asistență financiară pe durata întregului ciclu de viață al întreprinderii și ar trebui considerate antreprenori competenți. În această privință, măsuri pozitive ar trebui puse la dispoziția femeilor cu handicap care sunt antreprenori, prin intermediul unor credite preferențiale, microcredite și granturi nerambursabile, inclusiv pentru femeile care trăiesc în zonele rurale.

5.4.4. Creșterea numărului de persoane cu handicap înseamnă o creștere a sarcinilor îngrijitorilor, în special a persoanelor din familie care le îngrijesc, în cea mai mare parte femei care sunt obligate să lucreze cu program redus și chiar să părăsească piața forței de muncă pentru a avea grijă de membrii familiei aflați în întreținere⁽³⁹⁾.

5.4.5. UE și statele membre ar trebui să promoveze un echilibru mai bun între viața profesională și cea privată a femeilor cu handicap și a îngrijitorilor de persoane cu handicap prin măsuri eficace, bazate pe nevoile lor specifice. Printre măsurile posibile de luat în considerare în vederea atingerii acestui obiectiv se numără transparența salarială, procedurile de angajare și prestațiile de asigurări sociale, programul de lucru flexibil sau munca la distanță cu fracțiune de normă, echilibrul între cheltuielile asociate handicapului în legătură cu maternitatea și îngrijirile pentru alte persoane cu nevoi mari de sprijin, promovarea accesului universal la servicii de sprijin la prețuri accesibile, de înaltă calitate, la ore diferite pe parcursul zilei, precum creșele sau serviciile de îngrijire pentru bătrâni și alte persoane cu nevoi mari de sprijin⁽⁴⁰⁾.

5.4.6. UE și statele membre ar trebui să includă femeile cu handicap și familiile persoanelor cu handicap în propunerea de directivă privind echilibrul între viața profesională și cea privată a părinților și îngrijitorilor, precum și alte măsuri de politică menite să îmbunătățească echilibrul între viața profesională și cea privată a lucrătorilor și a îngrijitorilor⁽⁴¹⁾.

⁽³⁷⁾ Cf. nota de subsol 4, p. 7.

⁽³⁸⁾ Cf. nota de subsol 9, p. 41.

⁽³⁹⁾ Cf. nota de subsol 9, p. 45; cf. nota de subsol 4, p. 6.

⁽⁴⁰⁾ Cf. nota de subsol 4, p. 14; cf. nota de subsol 9, p. 43.

⁽⁴¹⁾ Cf. nota de subsol 3, articolul 23.

5.4.7. Femeile cu handicap se confruntă, de asemenea, cu bariere unice în calea participării lor în condiții de egalitate pe piața forței de muncă, printre care se numără hărțuirea sexuală, plata inegală și lipsa accesului la măsuri reparatorii din cauza atitudinilor discriminatorii care exclud solicitările lor. UE și statele membre ar trebui, de asemenea, să asigure condiții de lucru sigure și sănătoase pentru femeile cu handicap și îngrijitorii persoanelor cu handicap, inclusiv protecția împotriva hărțuirii, și măsuri de soluționare a reclamațiilor. Hărțuirea la locul de muncă ar trebui prevenită prin adoptarea unor protocoale eficiente privind hărțuirea în conformitate cu aplicarea Directivei 2000/78/CE⁽⁴²⁾.

5.5. Participarea la viața politică și publică

5.5.1. Vocile femeilor și fetelor cu handicap sunt, în mod tradițional, reduse la tăcere și, din acest motiv, ele sunt subreprezentate disproporțional în cadrul procesului decizional public. În majoritatea statelor membre ale UE, privarea de capacitate juridică a cetățenilor cu handicap rezultă în pierderea dreptului de vot de către aceștia. Barierele în calea exercitării dreptului de vot iau, de asemenea, forma unor proceduri de votare inaccesibile, inclusiv a unor secții de votare inaccesibile⁽⁴³⁾. UE ar trebui să se asigure că femeile cu handicap pot participa pe deplin la viața publică și politică, mai ales la alegerile pentru Parlamentul European din 2019.

5.5.2. Din cauza dezechilibrului de putere și a discriminărilor multiple, acestea dispun de mai puține oportunități de înființare a unor organizații care pot reprezenta nevoile lor ca femei, copii și persoane cu handicap sau de aderare la astfel de organizații. UE ar trebui să ia măsuri pentru a încuraja femeile cu handicap să preia roluri de conducere în organismele decizionale publice de la toate nivelurile și pentru a le permite să formeze și să adere la organizații și rețele de femei cu handicap⁽⁴⁴⁾. Ar trebui să se ofere programe de mentorat și de formare pentru femeile cu handicap, pentru a le permite să intre în viața politică și publică.

Bruxelles, 11 iulie 2018.

Președintele
Comitetului Economic și Social European
Luca JAHIER

⁽⁴²⁾ Cf. nota de subsol 4, p. 25.

⁽⁴³⁾ Raportul alternativ al UNCRPD.

⁽⁴⁴⁾ Cf. nota de subsol 1, p. 16.